

วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเวียดนาม
เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย
Coexistence of Culture of Ethnic Groups in Vietnam
for the Development of Thai Human Resources

เรณู เหมือนจันทร์เชย^{1*} โสภนา ศรีจำปา¹ และเอี่ยม ทองดี¹
Renu Muenjanchoey^{1*}, Sophana Srichumpa¹, and lam Thongdee¹

¹ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

¹ Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University, Nakhon Pathom, 73170, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: renu.mue@mahidol.edu

(Received: March 7, 2024; Revised: July 25, 2024; Accepted: August 14, 2024)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเวียดนาม เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ รายงานวิจัย บทความ จากแหล่งสืบค้นต่าง ๆ แล้วคัดเลือกข้อมูลและความเป็นตัวแทนมาเรียบเรียง วิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า หลังเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ยังคงอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดิม มีบางกลุ่มที่นิยมเวียดนามได้ รัฐบาลเวียดนามได้เข้าไปจัดการการอยู่ร่วมกัน โดยกำหนดให้อยู่ในพื้นที่และมีสิทธิจำกัด ต่างจากกลุ่มที่เป็น แนวร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์มาแต่เดิม ที่มีสิทธิร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองกับกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐนำมาใช้หลังรวมประเทศ สืบมาจนกระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลได้นำ นโยบายโดย เมย์ (เปลี่ยนใหม่) มาใช้พัฒนาการอยู่ร่วมกันด้านเศรษฐกิจและด้านอื่น ๆ ทำให้มีความเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มเวียดนามหรือกิ่นท์ กลุ่มจีนมีโอกาสพัฒนาการอยู่ร่วมกันได้รอบด้าน ส่วนกลุ่มไท-ไต กลุ่มจาม และกลุ่ม แซมร์กรอม อยู่ร่วมกันในฐานะกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาระดับชุมชน ท้องถิ่น ความรู้เหล่านี้เป็นบทเรียนและแนวคิดให้ สังคมไทยและประชาคมอาเซียนได้เรียนรู้และเข้าใจเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และปฏิบัติการ ต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันทั้งภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เกิดความเท่าเทียมและเป็นสุขสืบไป

คำสำคัญ: กลุ่มชาติพันธุ์ การอยู่ร่วมกัน พหุวัฒนธรรม ความเท่าเทียม การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This article aimed to report the coexistence culture of major ethnic groups in ASEAN society for the human resource development of Thailand. The study systematically collected data from various sources, including documents, books, research reports, and articles. The data were rigorously selected based on representativeness. The research revealed that after Vietnam's reunification into the Socialist Republic, various ethnic groups continued to coexist in shared areas. Groups previously aligned with South Vietnam, such as the Khmer, Cham, and Tai-Tai, were subject to managed coexistence policies by the Vietnamese government. These policies mandated designated living areas and limited rights, contrasting with groups historically aligned with the Communist Party. Subsequently, government initiatives post-reunification, including the "Doi Moi" policy shift, aimed at fostering economic development and equitable coexistence. This approach aimed to equalize opportunities, particularly benefiting the Viet (Kinh) and Chinese ethnic groups, which possessed economic capital, foreign networks, and prior experience. On the other hand, the Tai-Tai, Cham, and Khmer groups faced socio-economic challenges while contributing to local development and supporting businesses at community levels. These findings provide valuable insights and lessons for Thai society and the ASEAN community. They underscore the importance of formulating inclusive policies and measures to promote equality, fairness, and sustainable coexistence among ethnic groups within and across societies.

Keywords: Ethnic Groups, Coexistence, Multiculturalism, Equality, Sustainable Development

บทนำ

ประชาคมอาเซียนได้ร่วมกันกำหนดกรอบความร่วมมือเพื่อการอยู่ร่วมกันไว้ 3 ด้าน คือ (1) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ (3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน กำหนดให้แต่ละประเทศมีแผน การทำงาน (Blueprint) แต่ละด้านเป็นของตนเอง เพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของประชาคมร่วมกัน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรม เช่น ลดปัญหาความขัดแย้งด้านความมั่นคงภายในและระหว่างประเทศลงได้ ขจัดปัญหาอุปสรรคด้านการค้าภายในกลุ่มได้ ทำให้อาเซียนกลายเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 ของไทยมาตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา..” [1] แต่ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังที่คำกล่าวของเอกอัครราชทูตไทยในที่ประชุมประจำปีกระทรวงต่างประเทศ 9 ประเทศในอาเซียน [1] ว่า “จนถึงปัจจุบัน คนไทยยังขาดความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง สังคม และวัฒนธรรมเกี่ยวกับลาว ยังรู้จักอินโดนีเซียน้อยกว่าเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ทั้ง ๆ ที่อินโดนีเซียเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในอาเซียน ยังไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ความใกล้ชิดระหว่างคนไทยกับคนมาเลเซีย ยังมองว่า กัมพูชาเป็นประเทศยากจน ไม่พัฒนาด้านธุรกิจ เห็นคนกัมพูชาและเมียนมาเป็นเพียงแรงงาน ไม่เข้าใจลักษณะการอยู่ร่วมกันของคนกลุ่มต่างๆ ในเวียดนาม เป็นต้น” สอดคล้องกับผลการสำรวจความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนที่พบว่า “คนไทยตระหนักรู้น้อยกว่าคนประเทศอื่น ๆ” ขณะที่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (CLMV) กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม รู้จักและเห็นความสำคัญของอาเซียนมากกว่าคนไทย ทำให้อาเซียน สังคมและวัฒนธรรมอาเซียนของไทยต้องนำแผนการทำงาน (Blueprint) ฉบับใหม่ ปี 2558-2563 ออกมาใช้ [2] เพื่อผลักดันให้คนไทยเกี่ยวข้อง เห็นประโยชน์ มีภูมิคุ้มกัน และมีพลวัตกับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นความก้าวหน้าในประเด็นเร่งด่วนที่จะต้องผลักดันเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนไว้ 8 ประการ¹ และมีสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการ 6 ประการ²

ส่วนบทสรุปผู้บริหารยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้ระบุสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยตระหนักรู้ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนน้อยกว่าประเทศอื่นว่า “เกิดจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมไทยยังล้าหลัง ขาดการพัฒนาการศึกษาและการเพิ่มองค์ความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่รู้จักเพื่อนบ้านหรือการที่คนไทยยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนบ้านน้อย เนื่องจากระบบการศึกษาไทยขาดทางเลือกในการเรียนรู้ทั้งภาษา วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้น” ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้จะคลี่คลายลงได้ถ้าส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้เข้าใจลักษณะการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศประชาคมอาเซียนเพิ่มขึ้น จะสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนของไทยให้บรรลุเป้าหมายที่เชื่อมโยงกับเสาหลักอื่น ๆ ของอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹ 1) ปัญหาแรงงาน 2) ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ 3) ปัญหาสวัสดิการสังคม 4) ปัญหาหมอกควันข้ามแดน 5) การจัดการ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 6) การป้องกันและแก้ไขการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมาย 7) การบริหารจัดการชายทะเล และ 8) การบริหารจัดการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

² 1) เร่งรัดการดำเนินงานตามมาตรการที่กำหนดไว้ตามแผนงาน ASCC ของไทย 2) สร้างความเข้าใจในประชาคมอาเซียนให้ สังคมได้ตระหนัก 3) จัดทำเอกสารเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติและกรอบความร่วมมือต่างๆ กับการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) และบทบาท G77 4) ยกระดับขีดความสามารถด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน 5) กำหนดมาตรการรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ จัดสรรงบประมาณรองรับ ผลักดันกองทุนอาเซียน และ 6) กำหนดยุทธศาสตร์อาเซียนไว้ในแผน พัฒนาระดับต่างๆ และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามแผนงาน ASCC Roadmap ของประเทศไทย (ศิริพงษ์ ศรีอาค๊ะ, ม.ป.ป.)

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอลักษณะการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในกลุ่มชาติพันธุ์และระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ศึกษาในประเทศเวียดนาม ปัญหา และวิธีแก้ปัญหาคือการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งแนวทางการนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในสังคมไทย พร้อมข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดในการศึกษา

กลุ่มชาติพันธุ์ บางทีคนไทยใช้คำ “เชื้อชาติ” หมายถึง กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกัน มีภาษาเดียวกัน และมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน [3] อันเป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นจากสภาวะความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง จึงได้สร้างตัวตนให้มีลักษณะเฉพาะอธิบายถึงความสัมพันธ์กับคนอื่นที่เกี่ยวข้องว่า “เขาเป็นใคร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร” และเพื่อยืนยันถึงการมีอำนาจควบคุมหรือกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง [4] ความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่ได้มองความร่วมมือเฉพาะด้าน เช่น เครื่องแต่งกาย ภาษา การอยู่ร่วมดินแดนเดียวกัน แต่จะพิจารณาประวัติศาสตร์ที่แท้จริงของเผ่าพันธุ์ด้วย ดังนั้น ตัวตนความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่หยุดนิ่ง บางกลุ่มได้รับการเสริมแรงให้เข้มข้นขึ้น บางกลุ่มถูกลดทอนให้ค่อยๆ ลดลง ตามบริบทสังคมวัฒนธรรมและเงื่อนไขประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนผ่านมาจนกลายเป็นลักษณะสำคัญของชาติพันธุ์ที่ตนเองรับรู้แล้วนำมาสร้างนิยาม “ความเป็นตัวเอง” ขึ้นและใช้สื่อสารกับคนแปลกหน้า [5] แล้วส่งผ่านมาสู่ปัจจุบัน เช่น ภาษา ศาสนา เครื่องแต่งกาย บริโภคนิสัย และอื่น ๆ จนความเป็นชาติพันธุ์กลายเป็นสำนึกของกลุ่มที่ใช้แยกแยะความแตกต่างระหว่างกลุ่มตนและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ และกลายเป็น “พรมแดนทางชาติพันธุ์” (Ethnic Boundary) ในการอยู่ร่วมกันเกิดขึ้น [6] “กลุ่มชาติพันธุ์” จึงเป็นกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมกัน ซึ่งประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียน แต่ละประเทศมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันหลากหลาย โดยเรียกชื่อกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุดว่า “กลุ่มชาติพันธุ์หลัก” ส่วนกลุ่มอื่น ๆ เรียกว่า “ชนกลุ่มน้อย” บ้าง “ชนเผ่า” บ้าง หรือเรียกชื่อ “กลุ่ม+ชื่อชาติพันธุ์” บ้าง เช่น กลุ่มชาวกูย กลุ่มชาวเล ในประเทศไทย เป็นต้น รวมทั้งเรียกชื่อประเทศตามชื่อกลุ่มชาติพันธุ์หลักในประเทศนั้น ๆ ด้วย

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ เริ่มจากการรวมตัวเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก มีความเป็นกลุ่มชัดเจนบ้าง เป็นกลุ่มแบบก้ำกึ่ง ซ้อนทับ (Overlapping) หรือถักทอประสานกัน (Inter Wined) บ้าง โดยมีตัวการ (Agents) กระตุ้นให้เข้าร่วมกลุ่ม หรือเกณฑ์ให้มาอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครใจ ด้วยเป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นบ้าง ด้วยการจำแนกความภักดีและความเป็นหนึ่งเดียวบ้าง ด้วยความกลัวหรือการข่มขู่บังคับบ้าง [7] ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ จนกลายเป็นชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติเกิดขึ้น บางพื้นที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดียวอยู่ร่วมกัน บางพื้นที่มีหลายกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรจำนวนมาก มักจะเป็นกลุ่มนำการปกครอง กำหนดนโยบาย มาตรการ และกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันบางพื้นที่ เช่น ประเทศสิงคโปร์ มีขนาดเล็ก สามารถบริหารจัดการกลุ่มชาติพันธุ์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียม แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมาก อยู่ร่วมกันท่ามกลางความขัดแย้ง ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นคนส่วนน้อย แม้ได้ตั้งถิ่นฐาน ได้ความรู้สึกร่วมกันเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในพื้นที่นั้น ๆ แล้ว แต่ยังรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมพื้นที่นั้น ๆ จริง ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่ถูกอ้างอิงมาจากอัตลักษณ์ชาติพันธุ์หลัก เช่น การแต่งกาย การใส่เครื่องประดับ สีมิวรูปร่างหน้าตา และประวัติความเป็นมา ที่มีต่อพื้นที่ซึ่งแตกต่างกัน [8] จึงยากที่จะทำให้คนต่างกลุ่มชาติพันธุ์

อยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์หลักกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลกสืบมา

วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม [9] ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดี ประเทศเวียดนาม ได้เสนอแนวคิดทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม ไว้ในบทความเรื่อง “วัฒนธรรมเวียดนาม : วัฒนธรรมแห่งกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลาย” (Vietnamese Culture: The Culture of Ethnic Diversity) ว่า เวียดนามเป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันจำนวน 54 กลุ่ม แบ่งรูปแบบการอยู่ร่วมกันได้ 3 รูปแบบ คือ กลุ่มวัฒนธรรมภูเขา กลุ่มวัฒนธรรมที่ราบลุ่ม และกลุ่มวัฒนธรรมทะเล โดยกลุ่มวัฒนธรรมที่ราบลุ่มเกิดขึ้นทีหลัง แต่เป็นวัฒนธรรมหลักของประเทศ ด้วยเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรมอีกสองกลุ่มไว้ด้วยกันแล้วนำเสนอออกมาในรูปแบบกลุ่มวัฒนธรรมที่ราบลุ่ม เช่น ภาษาเวียดนามให้ เห็นคำศัพท์ภาษาตระกูลต่าง ๆ ในวัฒนธรรมภูเขา เช่น ไต-ไท (ไทกะไต) ที่เบต-พม่า ที่เข้ามาปะปนอยู่ และมี คำศัพท์ภาษาตระกูลต่าง ๆ ในวัฒนธรรมทะเล เช่น ออสโตรเอเชียติก ออสโตรนีเซียน ปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งคำศัพท์ เหล่านี้ถูกนำมาใช้ร่วมกันในที่ราบลุ่มอย่างกลมกลืน ทั้ง ๆ ที่ยุคก่อนหน้านั้นไม่ปรากฏ ขณะเดียวกันยังสามารถ แบ่งวัฒนธรรมเวียดนามหรือวัฒนธรรมที่ราบลุ่มออกจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจนด้วย ซึ่งในวัฒนธรรม ภูเขาและวัฒนธรรมทะเลก็เกิดการผสมผสานขึ้นในทำนองเดียวกันนี้ ทำให้เห็นกระบวนการบูรณาการวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างสรรค์ขึ้นเป็น “วัฒนธรรมแห่งชาติ” ที่มีชื่อว่า “เวียดนาม” ในรูปแบบ “วัฒนธรรมเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งมีเพียงเวียดนามเท่านั้น ที่มีภาพหลากหลาย หลากสี หลากกลิ่น หลากรส แต่ละแห่ง มีลักษณะเฉพาะอย่างชัดเจน เช่น เป็นภูเขา เป็นทะเล และเป็นที่ราบ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นสีเขียวเหมือนกัน แต่มีสีเขียวของป่าเขา สีเขียวของข้าว และสีเขียวของทะเล ยิ่งไปกว่านั้นที่นี้ไม่เพียงแต่มี “ความหลากหลาย” แต่ยังมี “ความเลือนราง” ในกาลเวลาที่ผ่านเลยที่เชื่อมโยงกับหลักฐานการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ด้วย แนวคิดนี้ช่วยให้การวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ศึกษามีความเป็นระบบชัดเจนยิ่งขึ้น

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน [10] ได้ศึกษา “ความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน” แล้วสร้างบทสรุปและเสนอแนะไว้ว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีชนชาติต่างๆ ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ ทั่วภูมิภาค อาทิ ชาวพม่า ชาวไทย ชาวลาว ชาวชวา ชาวมลายู ชาวกะเหรี่ยง ชาวจาม ฯลฯ ดังนั้น ความเป็นชุมชน พหุวัฒนธรรมจึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการบูรณาการเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน แต่การผูกโยงเรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ให้เข้ากับกลุ่มอาเซียนกลับเป็นประเด็นที่ถูกกละเลย ไม่ได้ถกเถียงในวงการทูตระหว่างประเทศ ด้วยกระบวนการสร้างรัฐสมัยใหม่และอิทธิพลของลัทธิชาตินิยมได้กดทับอำพรางไว้ ส่งผลให้ประชาชนชาว อาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทย ไม่สนใจเรียนรู้เรื่องราวของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ชนชาติใน ภูมิภาคอาเซียน ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติแล้วส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ผ่านรูปแบบวัฒนธรรมร่วม ที่แต่ละพื้นที่อยู่ร่วมกันได้ โดยปรับเทคนิคความร่วมมือ ตกแต่งรัฐ และผู้คนให้มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ กันและกัน หากสมาชิกประชาคมอาเซียนสามารถโน้มน้าวให้ชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยต้องการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติภายในประชาคม มีความภักดี และเคารพอนุชนต่อประชาคม และมีโอกาสรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของตนได้พอสมควรแล้ว ความสำเร็จในการบูรณาการอาเซียน เป็นสิ่งที่เกิด ขึ้นได้ แต่ต้องทำควบคู่กัน ทั้งประชาคมแห่งรัฐ และประชาคมแห่งภูมิภาค

แนวคิดพัฒนาวัฒนธรรม เป็นแนวคิดสร้างการอยู่ร่วมกันและความเป็นปึกแผ่นในสังคมที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์โดยตั้งคำถามถึงการครอบงำทางวัฒนธรรมกับความเป็นปึกแผ่นของสังคมว่ามีความต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งกลุ่มที่หวั่นวิตกความเป็นพหุวัฒนธรรมขึ้นมาต่อรองเพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมล้วนสังกัดรัฐที่อยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย ไม่ใช่รัฐประชาธิปไตยที่รวมอำนาจไว้ส่วนกลางแล้วนำมโนทัศน์พหุวัฒนธรรมมาใช้เป็นนโยบายบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น [11] เป็นแนวคิดที่นำมาวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ สังคมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย แต่ละกลุ่มมีอัตลักษณ์ด้านต่างๆ เป็นของตนเอง เช่น วิถีคิด ภาษา ภูมิปัญญา ศิลปะ ฯลฯ เป็นเงื่อนไขสำคัญในการอยู่ร่วมกันสืบมาแต่โบราณ หากได้ส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันได้เรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มว่า มีคุณค่าความสำคัญเท่าเทียมกัน จะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นสุข

แนวคิดการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม [12] ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่า มีอยู่ 2 วิธี คือ 1) จัดการด้วยวิธีการใช้ความรุนแรง และ 2) จัดการด้วยสันติวิธี แต่ละวิธีแม้จะให้ผลต่างกัน แต่นำไปสู่เป้าหมายการอยู่ร่วมกันได้ กล่าวคือ วิธีการใช้ความรุนแรง ความรุนแรงจะทำหน้าที่ (1) เป็นเครื่องมือหรือเส้นทางนำไปสู่ความสำเร็จ (2) เป็นสัญญาณเตือนว่ากำลังมีความผิดปกติเกิดขึ้นในสังคม ถ้าแนวโน้มการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น และ (3) สร้างความรู้สึกที่เป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มหรือชุมชน ส่วนสันติวิธีมีหน้าที่เป็นสะพานเดินออกจากความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นวิธีจัดการความขัดแย้งที่ทำให้สูญเสียน้อยที่สุด วิธีการจัดการแบบสันติวิธี เช่น สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ฯลฯ จะนำไปสู่การค้นพบทางออกร่วมกัน เป็นวิธีการที่ควรนำมาใช้ก่อน หากยังจัดการไม่ได้ จึงจะนำวิธีการใช้ความรุนแรงมาใช้เป็นขั้นสุดท้าย แนวคิดนี้ เป็นเครื่องมือประการหนึ่งในสร้างความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกันด้านต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเวียดนามในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ [13] ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ผ่านการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ 1) เรียนรู้ เข้าใจและเข้าใจถึงนิยาม ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันตามกระบวนการเรียนรู้ 2) เรียนรู้ เข้าใจและเข้าใจถึงผลลัพธ์การอยู่ร่วมกันจากกระบวนการเรียนรู้ 4 แบบ คือ (1) แบบมีส่วนร่วม (2) แบบแนวราบ (3) แบบเชื่อมโยงหลายสาขา (4) แบบปฏิสัมพันธ์ข้ามกลุ่ม จะสามารถวิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้จากนิยามและความหมายสู่ความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ และ 3) เรียนรู้ผ่านการนำความรู้และความเข้าใจจากข้อ 1) และข้อ 2) มาใช้สร้างการอยู่ร่วมกัน คือ (1) สร้างความรู้ (2) สร้างทักษะ (3) สร้างทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ (4) สร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (5) สร้างการวิเคราะห์/สังเคราะห์ และ (6) สร้างความกล้าหาญทางจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันที่เป็นอยู่หรือที่สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การสร้างความรู้ เข้าใจที่ใช้เข้าถึงการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและเป็นสุข เกิดขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ 5 กลุ่มในประเทศเวียดนาม คือ กลุ่มเดียดหรือกินห์ กลุ่มไท-ไต กลุ่มจิ่น กลุ่มจาม และกลุ่มแซมกรอม เดิมกำหนดประมวลข้อมูลจากภาคสนาม แต่ติดสถานการณ์โควิด19 จึงเปลี่ยนมาประมวลข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ รายงานการวิจัย บทความ และข้อมูลจากแหล่งสืบค้นต่างๆ เช่น ห้องสมุด เว็บไซต์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ

อยู่ร่วมกันภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษาในประเทศเวียดนาม และประเทศไทยมากกว่า 300 รายการ แล้วศึกษาพิจารณาคัดเลือกข้อมูลที่มีความจริง (Authenticity) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) และมีความหมาย (Meaning) นำมาใช้เป็นหลักสืบค้น จำนวน 48 รายการ จากนั้นประมวลข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบ และเรียบเรียง วิเคราะห์ สร้างความรู้ตามวัตถุประสงค์ และจัดทำเป็นรายงานผลการศึกษาวิจัย แล้วจึงนำผลการศึกษาส่วนหนึ่งนำเสนอเป็นบทความเพื่อสะดวกในการศึกษาเรียนรู้ของสังคมไทยสืบไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเวียดนามปัจจุบัน พบว่ามีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การอยู่ร่วมกันหลังการปลดปล่อยประเทศจากผู้บุกรุก โดยภาพรวมรัฐบาลเวียดนามนำวิธีการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาจัดการการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อรวมเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้เป็นประเทศเดียว ตั้งแต่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 ใช้ชื่อว่า “สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม” สถาปนากรุงฮานอยเป็นเมืองหลวง เปลี่ยนชื่อเมืองไซ่ง่อนเป็นโฮจิมินห์ซิตี้ สร้างรัฐธรรมนูญใหม่ จัดตั้งสภาแห่งชาติ ที่สมาชิกสภามาจากสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ระดับต่าง ๆ เป็นสภาสูงสุด ทำหน้าที่พิจารณานโยบาย กฎหมาย และมาตรการต่างๆ ที่ใช้อยู่ร่วมกันทุกด้าน แต่งตั้งรัฐบาลที่มาจากการคัดเลือกของสภาแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารประเทศตามนโยบายต่างๆ สืบมา แต่ผลการบริหารจัดการในช่วงแรกไม่สามารถสร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่างๆ ตามนโยบาย กฎหมายและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้ได้ นายเหงียนวันลัญ ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ขณะนั้นจึงได้จัดทำ “นโยบายโดย เม้ย” ขึ้น แล้วนำเสนอต่อที่ประชุมสภาแห่งชาติ ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2529 เพื่อพิจารณา เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงนำมาใช้เป็นนโยบายพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศแทนนโยบายเดิม สืบมา [6]

2. การอยู่ร่วมกันภายใต้ต้นนโยบายโดย เม้ย (เวียดนาม: Đồi Móí) : โดย (Doi) หมายถึง “เปลี่ยน” ส่วน เม้ย (Moi) หมายถึง “ใหม่” นโยบายโดย เม้ย (Doi Moi policy) จึงหมายถึง renovation policy เป็นนโยบายใหม่ที่ประเทศเวียดนามนำใช้พัฒนาและแก้ปัญหการอยู่ร่วมกันด้านต่างๆ ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยภาพรวมนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดความเท่าเทียม เป็นธรรม มากขึ้น เช่น การอยู่อาศัย ผ่อนผันให้ประชาชนเป็นเจ้าของที่ดินได้ การศาสนา ให้ประชาชนนับถือศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ ได้เหมือนเดิม การเศรษฐกิจเปิดให้มีการค้าลงทุนได้ตามกรอบที่รัฐบาลกำหนด ฯลฯ แต่ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ขณะนั้นยังกังวลว่า “การเปลี่ยนใหม่” ที่เกิดขึ้นจะทำให้ลบล้างพรรค จึงดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง ส่งผลให้การดำเนินงานตามนโยบายโดย เม้ย เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ จึงต้องปรับปรุงใหม่ แล้วเสนอเข้าที่ประชุมสภาแห่งชาติ ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2534 โดยเพิ่มมาตรการการพัฒนาและแก้ปัญหาให้ครอบคลุมการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ค่าขายกับต่างประเทศได้ ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศได้ ฯลฯ เพื่อเปิดประตูสู่สังคมโลก และส่งเสริมสิทธิการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้เกิดความเท่าเทียม สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา เป็นต้น นโยบายดังกล่าวนำประเทศเวียดนามปกครองเป็นแบบสังคมนิยม เข้าสู่ยุคการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเสรี ส่งผลให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดมาอยู่ในลำดับต้นๆ ในประชาคมอาเซียน [12] และทำให้การอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเวียดนาม โดยภาพรวมมีลักษณะ ดังนี้

2.1 การตั้งถิ่นฐาน การพัฒนา และการปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกัน รัฐบาลและสภาแห่งชาติ ได้นำแนวคิดพรรคคอมมิวนิสต์ว่าด้วย “สิทธิในที่ดินเป็นของปวงชน ปวงชนเป็นผู้ถือครองกรรมสิทธิ์” มาเป็นแนวทางสร้างนโยบาย กฎหมาย และมาตรการการอยู่ร่วมกันด้านนี้ เมื่อสภาแห่งชาติให้ความเห็นชอบแล้วจึงอนุมัติให้นำมาใช้ปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม พร้อมปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน ทำให้ชาวเวียดนามทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดิน ตั้งถิ่นฐาน และใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ได้ ตามกฎหมายสืบมา [8]

2.2 ภาษา การสื่อสาร การเรียนรู้ และการสืบสานภาษา การอยู่ร่วมกันด้านนี้ รัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์เปิดกว้างให้กลุ่มชาติพันธุ์มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ผ่านผู้แทนชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์และท้องถิ่น ระดับต่าง ๆ จนถึงสภาแห่งชาติ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนากิจการสื่อสาร การเรียนรู้ และสืบสานภาษาให้เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมสู่ความเป็นสากล อนุญาต เอกชนให้จัดตั้งสถาบันสอนภาษาต่างประเทศ เปิดหลักสูตรเรียนภาษาต่าง ๆ เปิดสถานีวิจัยเพื่อการสื่อสาร และเรียนรู้เป็นภาษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ [8]

2.3 การอนุรักษ์ พัฒนา และสืบสานอัตลักษณ์วัฒนธรรม รัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม นำแนวคิดประธานโฮจิมินห์ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ เช่น “ชาวเวียดนามและชนเผ่าทุกเผ่า ล้วนแต่เป็นพี่น้องร่วมท้องเดียวกัน” “สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นของทุกคนเผ่าที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศ...” มาใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบาย กฎหมาย และมาตรการการอยู่ร่วมกันด้านนี้ ดังมาตรา 5 รัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1992 กำหนดว่า “ชนเผ่ามีสิทธิใช้และพิทักษ์ภาษาตัวอักษร อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของตน” [9] เป็นหลักการให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ยอมรับว่า สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าความสำคัญเท่าเทียมกัน ควรช่วยเหลือกันและกัน ห้ามเลือกปฏิบัติ ห้ามแบ่งแยกชาติพันธุ์ทุกรูปแบบทุกกลุ่มชาติพันธุ์

2.4 การศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ การอยู่ร่วมกันด้านนี้ เวียดนามสรุปบทเรียนจากการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศจากผู้บุกรุกมาเป็นแนวคิด แนวทาง สร้างนโยบาย กฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อหล่อหลอมชาวเวียดนามทุกกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีลักษณะเด่นดิงามเฉพาะที่ร่วมกัน คือ รักชาติ กตัญญูต่อชาติ ชยันตอดทน เรียนรู้ เสียสละ กำหนดให้ผู้นำทุกศาสนาและผู้นำประเทศทุกระดับเป็นต้นแบบ การถ่ายทอดอุดมการณ์และสืบสานคุณลักษณะดังกล่าวแก่ชาวเวียดนามทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และยังคง ภูมิทัศน์นี้ไว้เหมือนเดิม ปรับปรุงแต่ปฏิบัติการทางศาสนพิธีให้สอดคล้อง กับนโยบายด้านอื่น ๆ ของรัฐเท่านั้น [10]

2.5 การเมือง การปกครอง สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียม รัฐบาลเวียดนามอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญสร้างนโยบาย กฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกัน โดยรวมศูนย์อำนาจการเมือง การปกครองไว้ส่วนกลางแล้วแบ่งอำนาจบางส่วนสู่ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น กำหนดให้แต่ละจังหวัด มีคณะกรรมการประชาชน ทำหน้าที่บริหารจัดการภายในท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบายและกฎหมายของรัฐ ทั้งระดับจังหวัดและเทียบเท่า ระดับเมืองและเทศบาล และระดับตำบล โดยเน้นให้ประชาชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและได้รับความเคารพอยู่เสมอ เป็นหลักการสำคัญในการอยู่ร่วมกันด้านนี้สืบมา [11]

2.6 การศึกษา รัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนำอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์และปรัชญาการศึกษาของขงจื้อ มากำหนดนโยบาย กฎหมายและมาตรการทางการศึกษา เป้าหมายเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความเป็นชาติ ความเป็นวิทยาศาสตร์ และความเป็นมวลชน แก่คนในประเทศทุกชาติพันธุ์

รวมทั้งนำมากำหนดแผนการศึกษาของชาติ เช่น แผนการศึกษาเพื่อปวงชน (1990-2000) แผนปฏิบัติการการศึกษาเพื่อปวงชนแห่งชาติ (2003-2015) แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะยาว (2001-2010) และวางยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาและฝึกอบรมของประเทศ และนโยบายส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ ตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศประชาคมอาเซียนร่วมกับประเทศมาเลเซีย ตามนโยบายวิสัยทัศน์ 2020 ในแผนพัฒนาการศึกษา Malaysia Education Blueprint 2013-2025 และใช้กำหนดนโยบาย การพัฒนาครู เพื่อสร้างอัตลักษณ์เวียดนามผ่านระบบการศึกษา และทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยนโยบาย “Education for All” ด้วย [12]

2.7 การแพทย์และสาธารณสุข รัฐบาลเวียดนามนำประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขจากมิตรประเทศ มากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การอยู่ร่วมกันภายใต้ นโยบาย โดย เมื่อย จนสามารถเปลี่ยนแปลงงานด้านนี้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศได้ เช่น สร้างนโยบายและ มาตรการประกันสุขภาพ สร้างนโยบายและมาตรการทางการแพทย์และการสาธารณสุขโดยรวมของประเทศ จนสามารถบริหารจัดการงานด้านนี้ได้ตามเป้าหมาย คือ ทำให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง สามารถรับมือ กับสถานการณ์โควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ [12]

2.8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมอาเซียน รัฐบาลเวียดนาม นำแนวคิดและอุดมการณ์ประธานโฮจิมินท์ในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา 5 รัฐธรรมนูญ ปีค.ศ. 1992 ที่ว่า “สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นของทุกคนเผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศ รัฐบาลดำเนินนโยบายภายใต้ความ เสมอภาคและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างชนเผ่าทั้งหลาย ห้ามเลือกปฏิบัติและแบ่งแยกชาติพันธุ์ ทุกรูปแบบ” นำมาใช้เป็นแนวทางสร้างนโยบายและสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น ประเทศ และประชาคมอาเซียน สืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน [12]

2.9 ด้านอื่นๆ (เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว) เวียดนาม ใช้นโยบายโดย เมื่อย พัฒนาการอยู่ร่วมกันด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม เช่น พัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออก พัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาการท่องเที่ยว ฯลฯ ทำให้ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพิ่มจากเดิมที่มีอยู่ร้อยละ 27 ในปี 1985 เป็นร้อยละ 40 ในปี 2014 และปฏิรูปเศรษฐกิจโดยการเปิดประเทศตามนโยบายโดย เมื่อย ทำให้เพิ่มมูลค่าการค้า การลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) จาก 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 1990 เป็น 11,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2015 เป็นต้น [13]

โดยสรุป การสร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ตามอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ประเทศเวียดนาม และนโยบายโดย เมื่อย โดยภาพรวมได้ทำให้เจริญก้าวหน้าเพิ่มขึ้น กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าถึงความจำเป็นและ ความต้องการได้ตามเหตุปัจจัยในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ มากขึ้น แต่มีปัญหาอุปสรรคใหม่เกิดมาพร้อมกับนโยบาย ดังกล่าวด้วย เช่น ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาคอร์รัปชัน เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลพยายาม แก้ไขอยู่ในปัจจุบัน

3. การอยู่ร่วมกันโดยภาพรวม ภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ศึกษา

3.1 การอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา

1) กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกิ่นห์ อาศัยอยู่ในแผ่นดินบริเวณนี้มาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันประเทศเวียดนามมีประชากร 100 ล้านคน จำนวน 86 % เป็นชาวเวียดนามหรือกิ่นห์ ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วประเทศ ใช้ภาษาเวียดนามซึ่งอยู่ในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติกสื่อสาร มีวัฒนธรรมที่ได้อนุรักษ์ พัฒนาและสืบสาน

มาแต่อดีต นับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน ศาสนาคริสต์ ลัทธิขงจื้อ อิสลาม และฮินดู เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักที่ปกครองประเทศและต่อสู้กับผู้บุกรุกมาโดยตลอด เป็นกลุ่มที่มีบทบาทนำในการปกครองประเทศ กำหนดนโยบาย กฎหมาย มาตรการ และปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ เช่น การเมืองการปกครอง การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ฯลฯ กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศ เคยมีกลุ่มผู้บุกรุกเข้ามาสร้างความแตกแยกขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์หลายครั้ง จนต้องแบ่งประเทศออกเป็นเวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ แต่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามสามารถรวมประเทศเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันได้จนกระทั่งปัจจุบัน [14]

2) กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต มีอยู่ 8 กลุ่มย่อย คือ ไต (1,477,514 คน) ไท (1,328,725 คน) หนุง (825,412 คน) ซานโจ (147,315 คน) ไช่ (49,098 คน) ลาว (11,611 คน) ลื้อ (4,964 คน) โบอี (1,864 คน) [15] ทางการเวียดนามจัดให้เป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานในที่ราบหุบเขาริมแม่น้ำภาคเหนือ ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และที่ราบภาคกลางของประเทศ เช่น จังหวัดเตียนเบียน เซินลา เอียนบ้าย หว่าบิ่ง เหงะอาน ใช้ภาษาตระกูลไท-ไต พุด เยียน ลือสาร มีวัฒนธรรมข้าวเป็นลักษณะเด่นของชุมชน มีศาสนาพุทธและความเชื่อในผีบรรพบุรุษเป็นที่พึ่งทางใจ กำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยระบบเครือญาติและผีบรรพบุรุษ ได้จัดการให้ลูกหลานศึกษาเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมตนเองภายในชุมชน ใช้บริการการศึกษา การแพทย์ การสาธารณสุข การพัฒนาชุมชน และด้านอื่น ๆ จากภาครัฐร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ [16]

3) กลุ่มชาติพันธุ์จีน หรือที่เรียกว่า “Hoa” สืบเชื้อสายมาจากชาวจีนโพ้นทะเล มีประชากรประมาณ 749,466 คน [17] ในอดีตกองทัพอาณาจักรจีนเข้ามายึดครองเวียดนาม ด้วยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของจีนแผ่นดินใหญ่ แต่ชาวเวียดนามและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ร่วมกันขับกองทัพจีนกลับไป สมัยต่อมามีพลเมืองจีนหนีร้อนมาพึ่งเย็น เข้ามาได้สร้างชุมชนขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ตามแนวชายฝั่งทะเล จนวิวัฒนาการเป็น “ชาวเวียดนามเชื้อสายจีน” ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วประเทศ ใช้ภาษาจีนสื่อสาร เรียนรู้ อนุรักษ์พัฒนาและสืบสานวัฒนธรรมของตนเอง นับถือพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ ลัทธิขงจื้อ และลัทธิอื่น ๆ จัดการศึกษาแก่บุตรหลานขึ้นภายในกลุ่มและส่งเข้าศึกษาในสถานศึกษาของรัฐร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ พึ่งตนเองทางสุขภาพพร้อมกับการใช้บริการภาครัฐ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของประเทศเวียดนามสืบถึงปัจจุบัน [18]

4) กลุ่มชาติพันธุ์จาม เป็นชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน มีความใกล้ชิดกับชนเผ่าร้อยละ เอเด จูรู และยารายในเวียดนาม ลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกับชาติพันธุ์ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน มีประชากรประมาณ 127,000 คน ตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งทะเลภาคกลางและตอนใต้ของเวียดนาม มาแต่โบราณในนามของอาณาจักรจามที่นำอารยธรรมอินเดียมาสร้างอาณาจักรจามขึ้น แต่ถูกทำลายลงในยุคต่อมา ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัดนิงถวน บิ่งถวน พูเอียน บิ่งดิ่ง อานยาง แบ่งการอยู่ร่วมกันออกเป็น 4 กลุ่มตามการนับถือศาสนา คือ กลุ่มจามบาลามนหรือจามนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีจำนวนมากที่สุด กลุ่มจามบานีหรือชาวจามนิกายอิสลามเก่า กลุ่มจามอิสลามหรือจามอิสลามใหม่ และกลุ่มจามเฮอรอย (H’Roi) ไม่นับถือศาสนาใด ๆ ชาวจามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมง การเกษตร การทอผ้า การค้าขาย ทำงานต่างประเทศ และส่วนหนึ่งทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมในเขตรมรดกโลก ส่วนการศึกษา และการแพทย์ใช้บริการจากภาครัฐและชาติพันธุ์อื่น ๆ [19]

5) กลุ่มเขมรกรอม (Khmer Krom) หรือเขมรต่ำหรือเขมรใต้ (Southern Khmers) อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนเวียดนาม-กัมพูชา (เช่น จังหวัดซ็อกจิ่ง จ่าวิงท์ เก็นเฮอ

อานยาง เกียนยาง) มีประชากรกว่า 1 ล้านคน สถานะเดิม (ก่อนรวมประเทศเวียดนาม) เป็นชนพื้นเมือง ปัจจุบันเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศเวียดนาม ด้วยรัฐบาลปัจจุบันไม่ยอมรับสถานะความเป็นชนพื้นเมืองของกลุ่มนี้ จึงถูกจำกัดสิทธิการอยู่ร่วมกัน เช่น การตั้งถิ่นฐาน มักถูกเวนคืนที่ดินให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นเข้ามาอยู่ แล้วผลักดันชาวเขมรกรอมให้หาที่อยู่ใหม่ ห้ามจัดการเรียนภาษาเขมรแก่เด็กและเยาวชนในชุมชน ห้ามจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบสานอัตลักษณ์วัฒนธรรม ส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทำนา นับถือพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ปัจจุบันชาวเขมรกรอมประมาณ 70% ไม่รู้หนังสือ และ 90% อ่านภาษาแม่ไม่ได้ ใช้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขจากสถานพยาบาลในชุมชนอื่น ๆ ชาวโอกาศมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและด้านอื่น ๆ [20]

3.2 การอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา

1) **กลุ่มเวียดนามหรือกิ่นท์กับกลุ่มไท-ไต กลุ่มจีน กลุ่มจาม กลุ่มเขมรกรอม** การอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มเวียดนามหรือกิ่นท์ (1) กับกลุ่มไท-ไต ส่วนใหญ่มีความรู้ เข้าใจ และเข้าถึงความเป็นเพื่อนที่พึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลด้านต่าง ๆ ร่วมกันมาแต่อดีต เช่น การทำนา การทอผ้า ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาแต่อดีต ส่วนน้อยมีความเป็นปรปักษ์กันในสมัยสงครามเวียดนามที่ผ่านมา ทำให้ส่วนหนึ่งต้องอพยพไปต่างประเทศ หลังสงครามแล้ว ชาวเวียดนามได้ใช้นโยบายอยู่ร่วมกันแบบสันติวิธีจึงสามารถอยู่ร่วมกันสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน (2) กับชาวจีน การอยู่ร่วมกันส่วนใหญ่เป็นแบบพหุวัฒนธรรม เช่น การตั้งถิ่นฐาน การศึกษา บางด้านอยู่ร่วมกันเฉพาะภายในกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ศาสนา ความเชื่อ บางยุคสมัยเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน บางยุคสมัยชาวจีนต้องอพยพออกนอกประเทศ ปัจจุบันกลายเป็นคู่แข่งทางการค้า การลงทุน กับกลุ่มเวียดนามหรือกิ่นท์ (3) กับชาวจาม อยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ มาแต่สมัยโบราณ บางยุคเป็นเพื่อนบ้าน แต่บางยุคเป็นศัตรูคู่สงคราม แต่สุดท้าย สมเด็จพระจักรพรรดิ มิงห์หม่างแห่งเวียดนามได้ผนวกดินแดนอาณาจักรจามปาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนาม ชาวจามจึงเป็น 1 ใน 54 กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของชาวเวียดนาม และ (4) กับชาวเขมรกรอม เคยอยู่ร่วมกันแบบเป็นชนพื้นเมืองในประเทศเวียดนามได้สมัยที่ตกเป็นอาณานิคมฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา และเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวเวียดนามเหนือ ครั้นเวียดนามเหนือชนะสงคราม จึงจัดให้ชาวเขมรกรอมเป็นชนกลุ่มน้อยภายในแผ่นดินเวียดนาม มีสิทธิไม่เท่าเทียมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ สืบมาถึงปัจจุบัน [21]

2) **กลุ่มไท-ไต กับกลุ่มจีน กลุ่มจาม กลุ่มเขมรกรอม** (1) กับกลุ่มจีน อยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ แบบพ้อค้ากับลูกค้า โดยคนไท-ไตนำสินค้าไปขายให้คนจีนแล้วซื้อสินค้าจากคนจีนมาใช้ ไม่พบข้อมูลการอยู่ร่วมกันด้านอื่น ๆ เช่น ภาษา ศาสนา การเมือง ฯลฯ ระหว่างกลุ่มไท-ไตกับกลุ่มจีน นอกจากเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ นโยบาย และกฎหมายของประเทศ (2) กับกลุ่มจาม อยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศเวียดนามร่วมกัน ไม่พบข้อมูลการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างกัน เว้นแต่กิจกรรมที่ทางการเวียดนามจัดขึ้นแล้วเชิญทั้งสองกลุ่มไปร่วม (3) กับกลุ่มเขมรกรอม ไม่พบข้อมูลว่ากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองได้ไปมาหาสู่และได้ร่วมจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกัน มีเพียงความเกี่ยวข้องตามกฎหมายของประเทศเท่านั้น [22]

3) **กลุ่มจีน กับกลุ่มจาม กลุ่มเขมรกรอม** (1) กับกลุ่มจามอยู่ร่วมกันในฐานะกลุ่มชาติพันธุ์ ภายใต้การปกครองของกลุ่มเวียดนามหรือกิ่นท์เหมือนกัน กิจกรรมร่วมกันที่ปรากฏ คือ การค้าขาย การบริการและการจ้างงานที่ชาวจีนเป็นนายจ้าง เป็นการอยู่ร่วมกันในฐานะพลเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ของประเทศเวียดนามด้วยกัน (2) กับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรกรอม เป็นกลุ่มที่มีวิถีชีวิตต่างกัน

ชาวจีนมีวิถีชีวิตแบบพ่อค้าแม่ค้า ส่วนชาวเขมรกรอมเป็นเกษตรกร ความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ไม่ปรากฏ นอกจากการเป็นพ่อค้าลูกค้าที่แลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าระหว่างกันบนฐานการอาชีพของแต่ละกลุ่ม ไม่พบข้อมูลการอยู่ร่วมกันด้านอื่น ๆ [22]

4) กลุ่มจามกับกลุ่มเขมรกรอม เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ใน “คาบสมุทรอินโดจีน” ร่วมกันมาแต่สมัยโบราณ ชาวจามตั้งถิ่นฐานและเจริญเติบโตมาในนามของอาณาจักรจามปา (ค.ศ.192-1720) ส่วนชาวเขมรกรอมตั้งถิ่นฐานเจริญเติบโตมาในนามของอาณาจักรพูนัน (คริสต์ศตวรรษที่ 1-6) บรรพชนผู้นำแต่ละกลุ่มมีอำนาจปกครองแผ่นดินบริเวณนี้มาในยุคสมัยเดียวกัน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพชนในหมู่เกาะภูมิภาคเดียวกัน และมีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน ปัจจุบันอยู่ร่วมกันภายใต้การปกครองของชาวเวียดนามหรือกั้นตามรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกัน ไม่พบข้อมูลการอยู่ร่วมกันด้านอื่น ๆ ของทั้งสองกลุ่ม [22]

4. ปัญหาการอยู่ร่วมกันและแนวทางแก้ไข

4.1 ปัญหาการอยู่ร่วมกัน พบ 2 ลักษณะ คือ

4.1.1 ปัญหาการอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์จามเป็นกลุ่มที่มีศาสนาหลากหลายส่งผลให้การอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามศาสนา เช่น ตั้งถิ่นฐานแยกกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ไม่สามารถรวมพลังต่อรองเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกันได้ แต่ละชุมชน/แต่ละหมู่บ้านต่างสร้างกิจกรรมการพัฒนาขึ้นภายในชุมชนเอง ทำให้ขาดพลังต่อรองการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ในภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเขมรกรอมชาติพันธุ์ที่ทางการเวียดนามยอมรับ สามารถต่อรองอำนาจการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ กับภาครัฐได้ และเป็นศูนย์รวมใจชาวเขมรกรอมทุกฝ่ายให้เป็นหนึ่งเดียว และผู้นำส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการต่าง ๆ ของทางการเวียดนามที่เกิดขึ้นในพื้นที่ กลุ่มไท-ไต หลายกลุ่มยังมีความเห็นแย้งในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มที่เคยนิยมตะวันตกกับกลุ่มที่นิยมเวียดนามนี้ จึงยังรวมพลังสร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ให้เป็นปึกแผ่นไม่ได้ กลุ่มจีน แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในกลุ่มออกเป็นก็ก็เป็นเหล่า แม้สามารถกุมอำนาจทางเศรษฐกิจได้ แต่ขาดพลังทางสังคม (การเมืองการปกครอง) ในการต่อรอง จึงสร้างการอยู่ร่วมกันด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ได้ไม่เข้มแข็ง ส่วนกลุ่มเวียดนามหรือกั้น ภายในพรรคคอมมิวนิสต์ ภายในรัฐบาล ภายในสมาชิกสภาแห่งชาติ และสภาชุมชนในระดับต่าง ๆ ยังมีความขัดแย้งซึ่งโอกาสความเป็นผู้นำระดับต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น จนกลายเป็นความสัมพันธ์แบบเส้นสายที่เชื่อมโยงระหว่างระดับพื้นที่กับระดับสูง คือ พรรคคอมมิวนิสต์ ชาวเวียดนามหรือกั้นที่จึงต้องอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ แบบเรียนรู้ที่จะปรับตัวและยอมรับผลการจัดการความขัดแย้งแล้วใช้อยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในกลุ่มและพรรคคอมมิวนิสต์ โดยภาพรวมการอยู่ร่วมกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนามยังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่รัฐและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามกำหนดไว้ [23]

4.1.2 ปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันไม่พบประเด็นปัญหาการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จามกับเขมรกรอมและกลุ่มไท-ไต อาจเป็นเพราะชุมชนตั้งอยู่ห่างไกลกัน ไม่ได้เป็นเครือข่ายกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน ไม่มีกิจกรรมการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ร่วมกัน แต่ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกั้น กับกลุ่มชาติพันธุ์จาม เขมรกรอม และไท-ไต พบว่า แม้รัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ไว้อย่างเท่าเทียม แต่ปฏิบัติการภาครัฐที่เกิดขึ้นในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว เช่น ชาวเขมรกรอมถูกจัดให้เป็นชนกลุ่มน้อย จึงไม่มีสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมตามรัฐธรรมนูญ ส่วนกลุ่มไท-ไตและกลุ่มจาม ถูกจัดเป็นชนพื้นเมือง มีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกับกลุ่มอื่น ๆ ตามรัฐธรรมนูญ

แต่ใช้สิทธิต่าง ๆ ได้ยากลำบาก ด้วยตั้งถิ่นฐานอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลจากสถานบริการภาครัฐ ภาครัฐบริการได้ไม่ทั่วถึง แม้รัฐบาลนโยบายโดย เมีย มาไซ และปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการแล้ว แต่ยังไม่สามารถสร้างการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวให้เท่าเทียมได้ ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง สามารถเข้าถึงการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ได้ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ส่วนการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มจีนกับกลุ่มเวียดหรือกีนท์ มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนที่ต่างฝ่ายต่างมองว่า ยังขาดความเท่าเทียม มีการเอารัดเอาเปรียบที่นำไปสู่การคอร์รัปชันในวงราชการ เกิดปัญหาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ที่เนื่องมาจากการค้าการลงทุนที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในระดับประเทศด้วย [23]

4.2 แนวทางแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกัน สภาแห่งชาติและรัฐบาลเวียดนามได้ปรับปรุงนโยบายมาตรการ และโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่า 1) ปรับปรุงนโยบายบริหารประเทศ 2) สร้างและสนับสนุนกลไกพหุภาคีเพื่อสันติภาพ 3) ปฏิบัติการมุ่งเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษเพื่อแก้ปัญหาความยากจน 5) พัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืนและผสมผสานเข้ากับอาเซียน 6) ส่งเสริมพลังชุมชน 7) แก้ปัญหาความยากจน และ 8) แก้ปัญหาคอร์รัปชัน โดยตั้งองค์กรขึ้นดูแลและเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเป็นผู้กำหนดแนวทาง แต่ยังไม่พบแนวทางแก้ปัญหาที่มีรากฐานมาจากชุมชนที่กลุ่มชาติพันธุ์ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้น [24]

โดยสรุป ปัญหาอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม ยังเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว จนดูเหมือนว่ายิ่งพัฒนายิ่งเพิ่มปัญหา ยิ่งแก้ปัญหายิ่งมีปัญหา เช่น ยิ่งพัฒนาเศรษฐกิจยิ่งเกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ยิ่งแก้ปัญหารว่างงาน ยิ่งเพิ่มปัญหาคอนแท้มัน แม้พรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลพยายามแก้ไข เช่น (1) นำแนวคิดการอยู่ร่วมกันแบบสังคมนิยมมาใช้ (2) นำแนวคิดการจัดการการอยู่ร่วมกันตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาใช้ และ (3) นำนโยบายโดย เมีย มาพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นแบบเสรีนิยม ฯลฯ แต่ผลการพัฒนายังปิดกั้นโอกาสและสร้างข้อจำกัดการอยู่ร่วมกันด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้-เข้าใจกระบวนการพัฒนาเพื่อเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามนโยบายหรือแนวคิดใหม่ดังกล่าว

5. แนวทางการนำผลการศึกษามาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย และข้อเสนอแนะ

5.1 นำความรู้มาประยุกต์ใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย เช่น (1) นำความรู้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นรากฐานสร้างรัฐธรรมนูญ พร้อมระบุไว้ว่า “แผ่นดินนี้เป็นของปวงชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์” (2) นำบทเรียนเชิงนโยบาย มาตรการ และปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งส่วนที่ประสบความสำเร็จและไม่สำเร็จมาให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในสังคมไทยได้เรียนรู้ว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น ความต้องการหรือเป้าหมายแท้จริงเป็นอย่างไร และจะเข้าถึงเป้าหมายนั้นได้อย่างไร เช่น การนำนโยบายโดย เมีย มาพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น (3) นำความรู้เชิงประสบการณ์การอยู่ร่วมกันภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมเวียดนาม เช่น ชาวไท-ไต ที่ร่วมรบกับกองทัพเวียดมินท์ ก่อนรวมประเทศ ชาวเขมรกรอมที่ต้องกลายเป็นชนกลุ่มน้อย ชาวเวียดที่ต้องทำสงครามกับผู้บุกรุก ชาวจีนที่ต้องหนีสงครามออกนอกประเทศ เป็นต้น มาให้กลุ่มชาติพันธุ์และผู้เกี่ยวข้องในสังคมไทยได้เรียนรู้-เข้าใจ เป็นต้น

5.2 นำความรู้การอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษามาให้นักเรียนนักศึกษา ประชาชนที่สนใจ ได้เรียนรู้ เข้าใจจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัดการอยู่ร่วมกัน ทั้งส่วน

ที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ หรือเป็นปัญหาต้องแก้ไขว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไม่จึงเป็น
อย่างนั้น ความต้องการหรือความจำเป็นในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร จึงจะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีโอกาสเข้าถึงสิทธิ
เสรีภาพด้านต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรม ลดการผูกขาดการอยู่ร่วมกันไว้ที่กลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มชาติพันธุ์
หนึ่งเพียงกลุ่มเดียว

**5.3 นำความรู้และบทเรียนการอยู่ร่วมกันเชิงนโยบาย มาตรการ และปฏิบัติการต่าง ๆ มาใช้
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย** เช่น (1) นำมาใช้เป็นแนวทางนำทุนทางสังคมและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์
มาสร้างนโยบายการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ในสังคมไทย (2) นำมาใช้เป็นแนวคิดกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และ
มาตรการเพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย เช่น ยกเลิกมาตรการ
และปฏิบัติการสร้างการอยู่ร่วมกันด้วยความรุนแรงทุกกรณีแล้วนำเสนอวิธีมาใช้แทน (3) นำมาใช้เป็นบทเรียน
ให้ชาวไทยทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้เรียนรู้แล้วประยุกต์ใช้สร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเท่าเทียม
เป็นธรรมและเป็นสุขตามหลักการที่เป็นสากล

**5.4 นำความรู้และบทเรียนการบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของสังคมในพื้นที่ศึกษา
มาใช้เป็นแนวทางสร้างสรรค์และพัฒนาประสบการณ์บุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
การอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย** เช่น นำความรู้และบทเรียนมาไว้ในหลักสูตร
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่บุคลากรที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ แก่กลุ่มชาติพันธุ์ หรือผู้นำชุมชน
กลุ่มชาติพันธุ์ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้ เข้าใจ แล้วปรับใช้สร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสม
ให้เกิดแก่ชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ สืบไป

5.5 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษามาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย ประเทศไทย
และรัฐบาลไทย ควรใช้การเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม มาส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และบุคลากร
ที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ได้เรียนรู้จนสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ (ภายในและระหว่าง
กลุ่มชาติพันธุ์) ได้ว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น ลักษณะการอยู่ร่วมกันที่ต้องการเป็นอย่างไร
และทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงการอยู่ร่วมกันตามลักษณะดังกล่าวได้ โดยนำหลักการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ 1) เรียนรู้
เข้าใจ และเข้าถึงนิยาม ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกัน 2) เรียนรู้ เข้าใจ และเข้าถึงผลลัพธ์
การอยู่ร่วมกันจากกระบวนการเรียนรู้ 4 แบบ(ดังกล่าวแล้วข้างต้น) และ 3) เรียนรู้ผ่านการนำความรู้ ความเข้าใจ
ที่ได้จากข้อ 1) และข้อ 2) มาสร้างการอยู่ร่วมกัน เช่น กำหนดแนวทาง สร้างนโยบาย มาตรการ และปฏิบัติการ
การอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ภายในและระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ภายในประเทศ ระหว่างประเทศ
ในประชาคมอาเซียนและโลก ให้เป็นไปตามความต้องการที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลด้านสิทธิมนุษยชน
ได้อย่างสมบูรณ์

การอภิปรายผล

เมื่อนำหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน [25] มาอภิปรายการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ได้ผล ดังนี้
ด้านสิทธิพลเมือง แม้ประเทศไทยเคยได้นำนโยบายการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ
ที่สอดคล้องกับหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมแล้วก็ตาม แต่ปฏิบัติการตามนโยบายยังมีส่วนที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นต้นว่า
กรณีกลุ่มชาติพันธุ์เขมรกรอม ถูกจัดให้เป็นชนกลุ่มน้อย ไม่มีสิทธิ์อยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชนพื้นเมืองได้อย่าง

เท่าเทียม หรือกรณีกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกีนท์ใช้สิทธิความเท่าเทียมตามรัฐธรรมนูญเข้าไปตั้งบ้านเรือน อยู่อาศัยทำมาหากินแทรกอยู่ในชุมชนชาวไท-ไต ทำให้สูญเสียอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนชาติพันธุ์ เป็นต้น ปฏิบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์ต้องการแก้ไข และควรเป็นบทเรียนสร้างการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ ในประเทศไทยด้วย เช่น กลุ่มซาไก กลุ่มมลาวิ กลุ่มชาวเล และกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในปัจจุบัน

ด้านความเสมอภาคและความเท่าเทียม เป็นสิ่งที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเน้นให้ความสำคัญสูงสุด โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาผลการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้ว พบว่า ความเสมอภาคและความเท่าเทียมในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกีนท์และกลุ่มชาติพันธุ์จีน กับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรกรอม กลุ่มชาติพันธุ์จาม และกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ไต เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจน จนกลายเป็น ขนชั้นคนรวย คนจน ขึ้นในประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เวียดนามอย่างชัดเจน สถานการณ์ความไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียมดังกล่าว นอกจากเป็นสิ่งรัฐบาลเวียดนามพยายามแก้ไขแล้ว ยังเป็นบทเรียนสำคัญในการบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของประเทศไทยด้วย

ด้านโอกาสการมีส่วนร่วมเรียนรู้ พัฒนา สร้างสรรค์ และบริหารจัดการการอยู่ร่วมกัน แม้รัฐธรรมนูญ ของประเทศเวียดนามได้กำหนดไว้ว่า “ทุกกลุ่มชาติพันธุ์มีโอกาสเท่าเทียมกัน” แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โอกาสการมีส่วนร่วมดังกล่าวตกอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกีนท์และกลุ่มชาติพันธุ์จีนเป็นสำคัญ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ส่วนใหญ่มีโอกาสเป็นลูกจ้าง กรรมกร พนักงานในสถานประกอบการเท่านั้น จะมีโอกาสในระดับ ชุมชนที่ถูกพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวรองรับธุรกิจท่องเที่ยวจากชุมชนเมือง สถานการณ์นี้จึงถามต่อไปว่า ในประเทศไทยโอกาสการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ มีลักษณะอย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ความต้องการและความจำเป็นของชุมชนชาติพันธุ์เป็นอย่างไร และจะพัฒนาเพื่อเข้าถึงได้อย่างไร

ด้านการจัดการเพื่อเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกัน หลังจากรวมประเทศได้แล้ว กลุ่มชาติพันธุ์เวียดนามหรือกีนท์ เริ่มบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่าง เบ็ดเสร็จ โดยน่านโยบายพรรคคอมมิวนิสต์มาใช้ขับเคลื่อนการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของประเทศจนกระทั่ง สถานภาพมั่นคงมีความไว้วางใจได้ระดับหนึ่งแล้วจึงสร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ผ่านนโยบายโดยยี่ และ ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น จนกลายเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนว ทางเสรีนิยม ที่ทำให้ประเทศเวียดนามเข้าถึงผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ “มีความเจริญทางเศรษฐกิจแบบ ก้าวกระโดดมาอยู่แนวหน้าในประชาคมอาเซียน” [26] ผลลัพธ์จากนโยบายนี้ประเทศไทยควรเรียนรู้เพื่อ สร้างการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และเป็นสุขให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์** ควรตระหนักว่า พื้นฐานระบอบการเมือง การปกครองของประเทศไทยกับประเทศเวียดนามที่มีความต่างกัน อาจจะเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ให้ลักษณะสิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียมในการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศเวียดนาม กับประเทศไทยแตกต่างกันด้วย

2. **สิ่งที่ควรศึกษาวิจัยต่อไป** ประเทศไทยควรส่งเสริมการวิจัยสร้างความรู้เรื่องเดียวกันนี้ใน ประเทศประชาคมอาเซียน ทุกประเทศ จะได้รับความรู้มาใช้เป็นฐานข้อมูลในระบบการศึกษาให้สังคมไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นักเรียน นักศึกษา และประชาชน ได้สืบค้น เรียนรู้ เข้าใจการอยู่ร่วมกันด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศประชาคมอาเซียนตามเป้าหมายแผนการทำงาน (Blueprint) ด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมประชาคมอาเซียนของประเทศไทยสืบไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหิดล ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยในโครงการ “วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์หลักในสังคมอาเซียนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทย : กรณีศึกษาเวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์” และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของกองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียทุกท่าน ที่กรุณาช่วยเหลือทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดี

References

- [1] ASEAN Economic Community (AEC). (2004). *Good effects VS bad effects on the Thai economy*. <https://positioningmag.com/17261>.
- [2] Sriaka, S. (n.d.). *ASEAN social and cultural community*. <https://asean.org/our-communities/asean-socio-cultural-community/>
- [3] Phongsapitch, Amara. (1998). *Culture religion and ethnicity: Analyzing Thai society from an anthropological perspective*. (5th ed.). Chulalongkorn University Press.
- [4] Chaturworaphruk, Tawich. (2005). *Borders, identity and the process of commodification: Politics and culture of ethnic groups in the context of tourism*. Office of the Science Promotion Commission Research and Innovation (NRCT).
- [5] Gudykunst & Kim. (1996). The influence of cultural individualism-collectivism, self-construals, and individual values on communication styles across cultures. *Human Communication Research*, 22(4), 510–543.
- [6] Susuwan, P., & Kharaphan, R. (2019). *Dynamics and adaptation of the Phuan ethnic group*. Social Research Institute, Chiang Mai University. http://sacresearch.sac.or.th/research_pdf_pdf.php?file_id=3028 &ob_id=240
- [7] ASEAN Watch. (n.d.). *Khmer Krom protest demands Vietnam accept its history*. <http://aseanwatch.org/2014/07/22/>
- [8] Wikipedia. Encyclopedia. (2021, November). *Overseas China*. <https://th.wikipedia.org/wiki/จีนโพ้นทะเล>
- [9] Phạm Đức Dương, (Siriwong Hongswan translation). (2010). Vietnamese Culture: The Culture of Ethnic Diversity), *the Mekong River Basin Journal*, 6(3), 31-46
- [10] Preecharatcha, D. (n.d.). *Ethnic diversity and coexistence in the ASEAN Community*. <http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/39/58.pdf>.
- [11] Penpinan, K. (2009). Man, and Socio-Cultural Diversity in the Humanities in socio-cultural diversity. Language.

- [12] Abdusshakur Bin Shafi'i Din'a (Abdul-Sukho Din'a). (2008, September 23). *Cultural Management: Cultural Diversity in Southeast Asia*. <https://prachatai.com/journal/2008/09/18269>
- [13] Plainoi, N., & Somsri, S. (Editor). (2010). *Preamble on Thai education including articles on Thai education*. P.A. Living Company Limited.
- [14] Srichampa, S. (2015). *The science and art of living together*. Thai Health Promotion Foundation (Thai Health) and Research Institute for Asian Languages and Cultures, Mahidol University.
- [15] Chananchida, S. (n.d.). *The role of the Tai tribe in Vietnam in the Dien Bien Phu battle (1946-1954)*. [http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/His\(M.A.\)/Chananchida_S.pdf](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/His(M.A.)/Chananchida_S.pdf)
- [16] Office of the Promotion of Arts and Culture and Creative Lanna. (n.d.). *Tai settlements in Vietnam (Khao Tai, Black Tai, Tai Daeng)*. article detail/
- [17] Wikipedia, (2024, September 2). *Overseas China*. https://en.wikipedia.org/wiki/Overseas_Chinese
- [18] Wikipedia. (2024, September 2). *Hoa people*. https://en.wikipedia.org/wiki/Hoa_people
- [19] Songsiri, W. (2015, November 27). *Cham people of central Vietnam*. <https://lek-prapai.org/home/slide.php?id=6>
- [20] Chandra, K. (2014). *Invented Traditions and Collective Memory as the Key to National Identity: The Case Study of Kampuchea Krom (Southern Vietnam)*. https://www.researchgate.net/publication/262011691_Invented_Traditions_and_Collective_Memory_as_the_Key_to_National_Identity_the_Case_Study_of_Kampuchea_Krom_Southern_Vietnam#full-text
- [21] ASEAN Watch. (2014). *Khmer Krom's protest demands that Vietnam accept its history*. <http://aseanwatch.org/%202014/07/22/>
- [22] VOV World. (n.d.). *The colorful culture of 54 Vietnamese tribes*. <http://vovworld.vn./th-TH>
- [23] VOV World. (2021). *VOV radio and website: Foreign broadcasting section VOV 5 Vietnamese radio stations*.
- [24] Leifer, M. (2005). *A dictionary of modern politics in Southeast Asia*. Thammasat University Press.
- [25] Ministry of Foreign Affairs (n.d.). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>
- [26] Jitlaoarpom, C. (2017). Policy for the development of a market-based economic system. Vietnam's socialist approach. *Periscope Political Science Journal Kasetsart University*, 4(1), 43-66.